

RECENSIES

IN 'ARCHIEFTIJDSCRIFTEN' GELEZEN AFLEVERING 5

Deze aflevering schenkt aandacht aan de inhoud van Archievenblad, het ledenblad van onze Nederlandse zustersvereniging. Daarna komen de bijdragen in Atlanti, het tijdschrift van het Internationaal Instituut voor Archivistiek van Maribor aan bod. Ten slotte biedt de inhoudsanalyse van Business Archives een inzicht in de activiteit van de Britse bedrijfsarchivarissen.

Archievenblad, 106 (2002)

*Uitg.: Koninklijke Vereniging van Archivarissen in Nederland. Red.: Cruquiusweg 31. NL-1019 AT Amsterdam (Nederland)
ISSN 1385-4186*

Raadpleegbaar in de bibliotheek van het Algemeen Rijksarchief te Brussel, in de bibliotheek van de Archiefschool-Nederlands Instituut voor Archiefonderwijs en -onderzoek (Amsterdam), in de bibliotheken van de Vlaamse provinciale archiefdiensten en in de meeste archiefbibliotheken.

De vaste rubrieken in *Archievenblad* zijn ongewijzigd. Naast het verenigingsnieuws van de Koninklijke Vereniging van Archivarissen in Nederland, bevat het tijdschrift het nieuws van de Nederlandse Vereniging van Bedrijfsarchivarissen. Onder de rubriek 'Nieuws uit het veld' worden binnen- en buitenlandse berichten meegegeven, onder 'Literatuur' verschijnen recensies van inventarissen en historische studies. In elke aflevering vinden we een column en een getuigenis van een archivaris ('Fragmenten van een werkweek').

Het themanummer 2002 stond in het teken van 'Archief en Emotie', emotie over de inhoud van het archief en de 'historische sensatie' over het aanraken van archiefstukken. Sander Schipper rapporteert over een bijzon-

der emotioneel geladen archiefbestand van een advocaat *Met de dood voor ogen: een archief over de processen van twee Nederlanders in Singapore* (afl. 7, p. 18-19). De strafdossiers van het Centraal Archief Bijzondere Rechtspleging worden veelvuldig geraadpleegd. Suzanne Barbier brengt verslag in *'U bent de eerste die normaal tegen me doet': belangstelling voor archief 'foute' Nederlanders blijft groeien* (afl. 7, p. 20-21). Ingrid Leeftink en Anneke van Waarden-Koets bespreken enkele reacties van bezoekers van een tentoonstelling *'Ik voelde me weer even thuis': tentoonstellingen en emotie in het Zeeuws archief* (afl. 7, p. 22-23). Het al dan niet toegankelijk zijn van archieven, kan reacties oproepen. Wil van den Bongaardt, redacteur van het televisieprogramma 'Spoorloos', heeft vragen voor de archivarissen: hoe komt hij erachter waar de informatie zit, waarom blijven sommige archieven gesloten voor een redacteur met goede bedoelingen? (*Niets kwaads in de zin*; afl. 7, p. 24-25). Werken in een archief kan opwindend zijn voor de archiefmedewerker. Wanita Resida was in de ban van de partituren en ontdekt in het Gelders Archief *'la Folia' of 'de Gekte van Spanje'* (afl. 7, p. 40-41). Dick Kaaijan vertelt over de verwerving, de bewerking van particuliere archieven in het Nationaal Archief en besluit met voorbeelden van met emotie geladen archiefstukken in *Het belang van particuliere archieven van politici* (afl. 7, p. 28-31). In *Op zoek naar het persoonlijke: persoonsdossiers: een oplosbaar probleem?* behandelen Ton Kappelhof en Daniële Rigter de selectieproblematiek van sociale dossiers met persoonsgegevens (afl. 7, p. 46-49).

Archievenblad biedt een forum aan de recentste archiefontwikkelingen in Nederland: de opleiding, het beroepsprofiel, projecten, de automatisering, de archiefwetgeving. Marieke de Haan bespreekt kort de eindschrijfties van de Opleiding Informatiedienstver-

In archieftijdschriften gelezen:
2002, aflevering 5

lening en -management aan de Hogeschool Amsterdam: *De eindschrijft IDM/archivistiek B van 2001: een nieuwe lente, nieuwe archivissen* (afl. 3, p. 28-31). Hans Scheurkogel, coördinator van de archiefopleidingen in de Archiefschool, schetst de recente veranderingen in het opleidingsgebied die voortvloeien uit ontwikkelingen in het beroepsveld: *De archivaris: welk beroep, welke opleiding?* (afl. 4, p. 18-19). Het belang van de archiefstage voor de student én de archiefdienst, komt aan bod in *Archiefstage: de verbindende schakel* van Marieke de Haan en Erika Hokke (afl. 9, p. 14-17). Theoretische beschouwingen over de archiefwetenschap krijgen we van Arnoud Glaudemans in *Over oude en nieuwe archiefwetenschap* (afl. 8, p. 12-17). Hij overloopt vragen als het voorwerp van de archivaliek, de bruikbaarheid van concepten zoals paradigma en context binnen de archivaliek, de vraag of de nieuwe concepten wel aansluiten bij de praktijk. De auteur is voorstander van een postparadigmatische benadering.

In juni 2002 transformeerde het Algemeen Rijksarchief tot het Nationaal Archief. Paul Brood licht het nieuwe inhoudelijke programma van de dienst toe in *Na 200 jaar een nieuw begin voor het Nationaal Archief* (afl. 5, p. 18-19). De opbouw van de nieuwe website van het Nationaal Archief <www.nationaalarchief.nl> wordt besproken door Deirdre Carasso (*Het virtuele Nationaal Archief*; afl. 5, p. 20-23). De evolutie van de oprichting van historische centra wordt voortgezet. In Apeldoorn komt een nieuw gebouw voor het Stadsarchief, de Stadsbibliotheek en het Historisch en Van Reekummuseum. Martin Jochems stelt dit samenwerkingsverband voor in *Gemeentearchief, musea en openbare bibliotheek Apeldoorn: Samen iets Aparts, een voorbeeld van de interdisciplinaire samenwerking aan een geïntegreerd cultureel producten- en dienstenpakket, onder de vlag van de stichting Apart* (afl. 4 p. 12-13). Eind 2001 lanceerde Diva een landelijke enquête onder de archiefinstellingen over het educatiebeleid. Wendy de Visser analyseert *De Diva-enquête: archieven en onderwijs* (afl. 5, p. 14-15). Een voorbeeld van een educatief project ter nagedachtenis van de duizenden gedeporteerden wordt toegelicht door José

Martin (*Een naam en een gezicht: een project van het Herinneringscentrum Kamp Westerbork*; afl. 10, p. 14-15).

De teksten in de rubriek 'Praktijk' zijn erg leerzaam. Fred Schot en Marijke de Bruijne evalueren de toepassing van het handvest dienstverlening in twee archiefinstellingen: *Kwaliteitsverbetering met een handvest dienstverlening: kokkerellen in Tilburg en Rotterdam* (afl. 1, p. 22-23). Roelof Braad licht de werking van de algemene archiefkaart toe in *Archiefkaart.nl: de bezoekerspas voor alle archieven. Hoe kwam de kaart tot stand? Welke gegevens staan erop? Wat heeft de archiefdienst nodig om de kaart in gebruik te nemen?* (afl. 9, p. 18-19). Directeur Roelof Koops beschrijft in *Beveiliging in het Zeeuws Archief* (afl. 2, p. 14-15) hoe er werd gezocht naar een evenwicht tussen klantvriendelijkheid en veiligheidszorg.

De Archiefschool startte met een cursus 'Projectmanagement voor archiefdiensten'. Martin Bosma en Eric Hennekam geven enkele tips voor succesvol projectmanagement in *Projectmatig werken binnen een archief* (afl. 5, p. 31). Onder deze rubriek krijgen auteurs de kans ervaringen door te geven over automatisering. Voor de digitale leken is de uiteenzetting over de twee standaarden erg nuttig. Rien Jonker legt uit wat verstaan wordt onder het 'Portable Document Format' en de 'eXtensible Markup Language' (*PDF en XML: twee standaarden*; afl. 8, p. 25). Archivarissen worden geconfronteerd met het beheren van digitale bestanden. Hoe men met e-mail moet omgaan, komt aan bod in *Onderzoek naar digitaal bewaren van tekstdocumenten en e-mails vordert gestaag: doe je digitale warming-up!* (afl. 8, p. 26-27), waarin Tamara van Zwol ingaat op de resultaten van Testbed Digitale Bewaring en adviezen geeft voor het langdurig bewaren van e-mail en worddocumenten. Het Nederlandse Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij liet een analyse maken van de archiveringsaspecten en van de juridische, technische en organisatieculturele benaderingen van het archiveren van e-mail. Jan Tol bespreekt in *E-mail op de kaart* de belangrijkste bevindingen over het opslaan en ordenen, het toegankelijk en authentiek bewaren, het selecteren en verwijderen van e-mail. Hij besluit met een handig lijstje van conclusies en aanbevelingen (afl. 1, p. 18-21). Het Gemeentearchief Amsterdam werkt aan de inrichting van een 'digitaal depot': een voorziening om digitale archiefbe-

standen te ontvangen, te beheren en beschikbaar te stellen. Marcel van Dijk beschrijft de ervaringen bij de eerste overdracht van een digitaal bestand in *De eerste keer doet altijd pijn: ervaringen met een overgebracht digitaal archief*. Het project bevestigt dat als de archivering van digitale bescheiden niet al bij de creatie goed is geregeld met vastlegging van de inhoudelijke en technische context, reconstructie achteraf zeer arbeidsintensief en niet altijd mogelijk is (afl. 6, p. 14-17).

De Pivot-selectiemethode bracht het Nederlandse overheidshandelen en de daaruit voortvloeiende documenten in kaart, wat resulteerde in honderden selectielijsten over 50.000 handelingen. Deze informatie moest ontsloten worden in een databank. Arnold Reinders en Jan van Tol beschrijven de doelstellingen, de technische gegevens en de verdere planning van de databank in *De Handelingenbank: een applicatie voor geautomatiseerd beheer en toegankelijk maken van handelingen* (afl. 8, p. 31-35).

Samenwerking tussen de archiefdienst en de milieudienst leidde tot bevredigende resultaten rond de inventarisatie van de bouwvergunningen en de vergunningen hinderlijke inrichtingen van de regio. Ronald Goossens, coördinator van het project, behandelt de methode in *Een inventarisatieproject in Eindhoven: 13.138 hinderwetvergunningen* (afl. 5, p. 24-25). Hoe televisieprogramma's afhankelijk zijn van goed bewaard beeldarchief wordt aangetoond in een artikel over het wekelijkse Nederlandse televisieprogramma 'Andere Tijden', een reeks over eigentijdse geschiedenis. Eindredacteur Ad van Liempt zet de visie en het ontstaan van de reeks uiteen in *Zonder archieven absoluut geen Andere Tijden* (afl. 8, p. 18-21). De grote belangstelling voor migratiegeschiedenis komt aan bod in de website van de Archiefdienst voor Kennemerland. Directeur Jaap Vogel en Lieuwe Zoodsma presenteren het project en de opbouw van de website in *'Virtuele tochten Kennemerland': migranten, trekvaarten en stoomgemalen* (afl. 1, p. 14-17). De verkorte versie van een lezing door Jan Lucasen, werkzaam in het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis (Amsterdam), wijst op de noodzaak tot het veiligstellen en toegankelijk maken van het *Historisch erfgoed van minderheden* (afl. 3, p. 20-23).

Archievenblad publiceert diverse teksten

waarin websites worden voorgesteld. Met welke problemen we rekening moeten houden bij het archiveren van websites, vernemen we van A.K. Keijzer, F.J. den Hollander en G. Voerman in *Het Archipol-project: het archiveren van websites van de Nederlandse politieke partijen* (afl. 1, p. 32-33). Het Project Woonomgeving is een onderdeel van het ambitieuze Nationaal Digitaliseringsproject 'De kleur van Nederland'. Het is de bedoeling dat elke internetgebruiker kan achterhalen hoe zijn omgeving er aan het begin van de 19de eeuw uitzag. Daartoe wordt het Kadaster 1832 gekoppeld aan hedendaagse vastgoedinformatie. Er zijn negen pilootprojecten van start gegaan. Nicoline J. Ekama van Dorsten stelt dit Diva-project voor: *De Woonomgeving, het Kadaster en Marcel Schram: kadaster 1832 op internet* (afl. 6, p. 32-35). Dezelfde auteur stelt de projecten van het Zeeuws Archief en het Gemeentearchief Delft voor in *Inzoomen op 'De Woonomgeving'* (afl. 3, p. 14-17). Het Haags Gemeentearchief werkt aan een 'informatieschil' waarmee 7 collecties tegelijk on line doorzocht kunnen worden. Charles Noordam zet uiteen welke stappen nodig zijn om de gekende zoekmodule 'wie, wat, waar, wanneer' goed toe te passen in *De Haagse informatieschil en de omkering van de ijsbergratio* (afl. 3, p. 30-31). In 2001 kreeg Diva subsidies om de bestaande on-linebestanden met genealogische gegevens onder te brengen in een overkoepelend systeem. Frans Hoving doet de mededeling in *Subsidie voor project 'Toegang op personen' TOP* (afl. 1, p. 31). De competentieprofielen voor archiefmedewerkers in Nederland zijn op het internet beschikbaar. Welke vakgerichte kennis, vaardigheden en attitudes een personeelslid moet bezitten, komen we te weten in de website. Thijs Laeven legt uit hoe de site te gebruiken in *DIVA-competentieprofielen beschikbaar op internet* (afl. 1, p. 36-37). *Archievenblad* publiceert ook geregeld verslagen van binnen- en buitenlandse symposia en congressen. In afleveringen 9 en 10 verschenen samenvattingen van de lezingen van het symposium 'Archief en Recht' dat op 3 oktober 2002 in Den Haag werd gehouden. Willem Heemskerk illustreert de problematiek van de bewijslast bij archiefdiefstal aan de hand van twee concrete rechtszaken in *Archieven en diefstal* (afl. 10, p. 16-19). Frank Keverling Buisman schetst het dilemma waarmee archivarissen geconfronteerd kunnen worden bij de overdracht van privacygevoe-

lige bestanden: *Enkele dilemma's voor de archivaris* (afl. 10, p. 20-23). Charles Noordam beschrijft de positie van de archivaris in de samenleving en de relatie met de archiefwet in *De archivaris en de Archiefwet* (afl. 10, p. 24-27). De archiefwetgeving werd beïnvloed door de bestuurlijke wetgeving, de openbaarheidwetgeving, de wetgeving op de private levenssfeer, de wet op het notarisambt. In *Archief en recht na 35 jaar* neemt Erik Ketelaar het Nederlands archiefrecht sinds de Archiefwet van 1965 onder de loep. Hij stelt vast dat de archiefwetgeving vanuit de verschillende belangen (bedrijfsvoering, verantwoording, cultureel erfgoed) moet worden opgebouwd en niet vanuit één gezichtshoek. Hij meent dat de tijd rijp is om de huidige archiefwet van 1995 aan te passen (afl. 9, p. 26-27). In het zesde nummer verscheen een bewerking van het verslag door Marc Nelissen over een symposium in verband met Encoded Archival Description *Mini-symposium EAD (Encoded Archival Description): een kort verslag* (afl. 6, p. 26-27). *Archievenblad* geeft eveneens informatie over bijeenkomsten rond het internationale erfgoedbeheer. Yvonne Bos-Rops deelt de stand van zaken mee van de werking van Blue Shield Nederland *Blue Shield Nederland in de praktijk* (afl. 10, p. 46-47). Gerrit de Bruin verslaat de internationale conferentie 'Preservation of Archives in Tropical Climates' in Jakarta, *Conservering van archieven in tropische zones* (afl. 1 p. 28-29).

In de rubriek 'Buitenland' worden buitenlandse projecten en archiefdiensten voorgesteld. Naar aanleiding van de publicatie van de eerste inventaris van Nederlandse historische bronnen in het archief van de Academie van Wetenschappen in Sint-Petersburg, stelt Hans van Koningsbrugge de werking voor van het Nederlands-Russisch Archiefcentrum (*Het Neerlandica-project: Nederlandse historische bronnen in Rusland*; afl. 4, p. 22-23). Het archiefwezen in Bangladesh wordt besproken door Floor Geraedts in *Archiefontwikkeling in Bangladesh: roeien tegen de stroom in* (afl. 5, p. 28-29). Op welke manier de Verenigde Staten problemen zoals de beveiliging aanpakt, lezen we in *Een collegiaal bezoek aan de National Archives and Records Administration (NARA) in Washington DC* (afl. 2, p. 32-33), waarin Patricia Bösschen haar indrukken weergeeft van haar bezoek aan het nieuwe archiefdepot Archives II in Washington DC. (Karin Vandermeersch).

Atlanti: review for modern archival theory and practice, 12 (2002)

Red.: Peter Pavel Klasinc. Uitg.: University of Maribor. Center for Interdisciplinary Research Studies. International Institute for Archival Studies, Krekova 2, SL-2000 Maribor (Slovenië) ISSN 1318-0134

Raadpleegbaar in de bibliotheek van het Algemeen Rijksarchief te Brussel.

Jaargang 2002 bevat de handelingen van het 17de congres van het Archiefinstituut dat volledig gewijd was aan bewaring en preservatie van archief. In de eerste aflevering werden elf bijdragen over 'bescherming van archief tegen schadelijke klimatologische invloeden' bijeengebracht. De tweede aflevering is gewijd aan het bewaren van elektronisch archief of van archief op 'niet conventionele drager'. Het zijn allemaal vrij korte bijdragen, die wel goede basisinformatie bieden, maar die de lezer soms wat op zijn honger laten. De verdienste van de bundel is dat een aantal problemen samen onder de aandacht worden gebracht, dat vakgenoten uit Midden- en Oost-Europa hier een forum krijgen en dat westerse archivarissen hun horizon kunnen verbreden.

In *Schäden an Archivalien und Bestandserhaltung im neuen Steiermärkischen Landesarchiv* (afl. 1, p. 13-121) behandelt Walter Brunner de manier waarop in het nieuwe staatsarchief van de Oostenrijkse deelstaat Stiermarken een schadeatlas wordt opgemaakt. Deze atlas omvat: de 'mechanische schade' (slijtage) veroorzaakt door gebruik; schade veroorzaakt door insecten; schade veroorzaakt door micro-organismen (bv. schimmels). Na de schadevaststelling werd een restauratieproject uitgevoerd, waarbij jaarlijks zowat 30.000 bladen gerestaureerd worden.

In *The protection of archival records from environmental effects* (p. 22-27) trekt Peter Pavel Klasinc de krijtlijnen van het preservatie- en conserveringsbeleid in Slovenië. Vooral het archiefgebouw staat centraal. Hij steunt op het proefschrift van Vilibald Premzl (Maribor, 1997) over het ontwerpen van aangepaste archiefgebouwen en vestigt vooral de aandacht op een verantwoorde klimaatbeheersing in de archiefbewaarplaats. Jozef Hanus (*Environmental degradation and protection of archival documents*, p. 28-41) gaat verder in op de noodzaak van klimaatbeheersing. Achtereenvolgens komen temperatuur-

en vochtigheidsbeheersing, schade door licht, stof, insecten en micro-organismen aan bod. Een beknopte bibliografie sluit dit zeer op de praktijk gericht en erg nuttig artikel af. Ugo Cova heeft het in *Vorbeugende Schutzmaßnahmen gegen chemisch-physikalische Schäden am Informationsträger* (p. 43-49) over de noodzaak van een gezonde klimatologische bewaaratmosfeer. De archiefbewaring in Litouwen wordt uit de doeken gedaan door Galina Baranova, directeur van het Litouws Staatsarchief in Vilnius (*Long term documents storage requirements in the republic of Lithuania and protection problems in the Lithuanian historical archives*, p. 56-62). Zelfkritiek wordt niet gespaard en de gebreken van het nieuwe archiefgebouw uit 1990 worden met de vinger gewezen. Een ander praktijkvoorbeeld over archiefopslag komt van Benjamin Haspel: *The archives of Israel Electric Cooperation: in between the Salty Sea and the polluted air* (p. 68-68). De auteur zet onbevangen uiteen hoe de Israëlische elektriciteitsmaatschappij haar archief in een ondergrondse bunker in de buurt van Haifa bewaart. Alle problemen komen vrijmoedig aan bod: grondwater, opstijgend radongas en luchtvervuiling. Ook de locatie op een industrieterrein is niet zonder gevaar (ongeval, terroristische aanslag).

Dat het papier van drukwerk van het einde van de 19de en het begin van de 20ste eeuw van zeer slechte kwaliteit is en nauwelijks de tand des tijds kan doorstaan, weet iedereen. Toch zorgen ook meer recent gedrukte of met de schrijfmachine of de tekstverwerker aangemaakte tekstdocumenten voor grote conserveringsproblemen. Zowel de inkt als het papier zijn vaak niet geschikt voor permanente bewaring. In *Probleme der Aufbewahrung von Papierdokumenten aus der Wende vom 19. zum 20. Jahrhundert* (p. 50-55) stellen Mihael V. Larin en V.F. Privalov de resultaten voor van een onderzoek in hun laboratorium in Moskou over houdbaarheid van eigentijdse tekstdocumenten op papier. Tekeningen en andere grafiek op papier vragen zorgvuldige bewaring. Het archief van de Madrileense krantengroep ABC bewaart ongeveer 200.000 tekeningen en aquarellen. Deze erg kwetsbare documenten maakten

het noodzakelijk de opslagruimten speciaal in te richten en te beveiligen. Hoe dat concreet werd gerealiseerd vertelt Francisco Javier Aguado in *Environmental protection of special materials: drawings and paints: designing of a new repository* (p. 69-75). Niet alleen vochtigheid, licht of ongedierte, maar ook vervuiling door stof kan archiefstukken ernstige schade toebrengen. Over de ervaring met het reinigen van archiefbescheiden die het Staatsarchief van Krakow in oude en slecht voor archiefbewaring geschikte gebouwen opdeed, rapporteert Magdalena Marosz (*A programme of systematic document cleaning: the easiest way of their protection against harmful environmental influence*, p. 76-82). Het toepassen van een aantal zeer eenvoudige vuistregels om de archiefbewaarplaats proper te houden, met archiefstukken om te gaan en een 'schadeatlas' bij te houden, kunnen veel leed voorkomen.

Goede gebouwen, goede maatregelen, de wil van het personeel om alles tiptop in orde te houden, volstaan niet om archief tegen vernietiging te beschermen. Waar de ene probeert conservering en preservatie hoog in het vaandel te schrijven zal de andere niet aarzelen om bewust of onbewust archief door oorlogsgeweld te vernietigen. Gewapende conflicten hebben zo goed als altijd desastreuze gevolgen voor archieven. Toch kan de politiek ook een gunstige invloed hebben op archiefbewaring. In *Der Einfluß der politischen Faktoren auf den Zustand der Archivbestände* (p. 83-88) geeft Azem Kozar, directeur van het historisch archief van Tuzla (Bosnië-Herzegovina) niet alleen voorbeelden van archiefschade en -vernietiging door oorlogsomstandigheden, maar ook van een door het politiek systeem bewust gevoerde politiek van geprivilegieerde bewaring van bepaalde archieven. Het thema verdient verdere uitwerking en de voorliggende bijdrage is wel erg kort. Een goed gebouw en goede klimatologische bewaaromstandigheden zijn één zaak. Goede berging is nog iets anders. Hoe men archiefstukken het best opbergt en welke rekken, kluisen en andere veilige opslagruimten en -systemen het meest aangewezen zijn voor archief, zet Zlatko Vezjak uiteen in *Technischer Schutz für Archivdokumente gegen Einflüsse aus der Umwelt* (p. 89-98).

Water en vuur zijn wellicht de grootste bedreiging voor een archiefbewaarplaats. In *Recent developments in fire suppression* (p. 97-102)

weegt Peter Anderson diverse methodes van brandbestrijding tegen elkaar af: 1. goede branddetectie en geen gebruik van water bij het bestrijden van de brand (het 'Franse model', en 2. bestrijding met water of gas (de USA-aanpak). Erg belangrijk zijn een zeer snelle interventie en een nauwkeurige lokalisering van het onheil. Verneveling van water waar de brand wordt ontdekt, is blijkbaar het minst schadelijk voor de documenten. De waterdamp doet de temperatuur onmiddellijk dalen en brengt aan de documenten aanzienlijk minder schade toe dan een bestrijding met een 'klassieke' watersprinklerinstallatie.

Aflevering 2 is gewijd aan de preservatie en de bewaring van elektronisch archief en van archief op niet conventionele drager. Vijf bijdragen brengen een status quaestionis. In *Information technology: a dream or a nightmare? Problems and research of possible solutions for the preservation of contemporary archives* (p. 115-121) geeft Grazia Tato een goede stand van zaken die eindigt met een beknopte oriënterende bibliografie. Het wordt wel eens vergeten, maar de magneetband is de oudste drager van digitale gegevens. De mogelijkheden en de problemen van opslag en bewaring van digitale gegevens op magneetband zet Karl-Ernst Lipprian uiteen in *Magnetbänder als Speichermedien für die Archivierung* (p. 122-126).

Meer specifiek technische gegevens over het duurzaam bewaren van elektronisch archief biedt Josef Riegler in *Langzeitarchivierung elektronischer Akten: digital oder analog?* (p. 127-139). Kwaliteitseisen bij opslag en bewaring staan centraal in het artikel van Marjan Pivka en Miroslav Novak: *Quality of data in traditional and electronic archival information systems*, p. 140-145) een korte, maar heldere uiteenzetting. (Gustaaf Janssens).

Business archives, nr. 83 en nr. 84 (2002)

Red.: Brad Beaven (afl. 83) en Serena Kelly (afl. 84). Uitg.: The Business Archives Council. 101 Whitechapel High Street. Londen E1 7RE (Groot-Brittannië)
ISSN 0007-6538

Raadpleegbaar in de bibliotheek van het Algemeen Rijksarchief te Brussel.

Gary Collins brengt in *The 'missing link' - a map of development and funding needs for*

specialist repositories in England (nr. 83, p. 47-55) verslag uit over de antwoorden van bedrijfsarchieven op een enquête bij gespecialiseerde archiefdiensten in Engeland over opslag, bewaring en ontsluiting van archief. Er werden 60 bedrijven aangeschreven, waarvan er 28 hebben geantwoord. Bij de conclusies noteren wij dat een grotere bekendheid nodig is, dat de bedrijfsarchieven meer betrokken willen worden bij de nationale of regionale archiefpolitiek en dat de financiële inspanningen om bedrijfsarchief te bewaren en te ontsluiten moeten doorgaan. De prioriteiten van de respondenten zijn zeer duidelijk: slechts 4% vindt dat raadpleegbaarheid van de archieven door externe vorsers de hoogste prioriteit moet krijgen. Voor 79% van de bedrijven is preservatie van elektronisch archief de hoogste prioriteit. De aandacht voor de bewaring krijgt een 'gemiddelde' prioriteitsscore, wat niet slecht is. Slechts 7% rekent de uitrusting van de archiefdienst tot de hoogste prioriteit, maar toch 50% vindt dat de uitrusting een gemiddelde prioriteit heeft. Opleiding van het personeel inzake archief is niet de hoogste prioriteit voor 4% van de bedrijven, maar toch zeggen respectievelijk 35% en 32% van de respondenten dat ze die opleiding een hoge of een gemiddelde prioriteit geven. Slechts 4% geeft aan de opleiding de laagste prioriteit. Julia Foster, Sandy Ryan en Jon Overall brengen in *Preservation planning: the National Preservation Office assessment survey* (nr. 83, p. 56-63) de resultaten van een onderzoek naar de bewaaromstandigheden van museaal en van archivalisch erfgoed. Het is een project van de National Preservation Office, in samenwerking met de British Library en het Public Record Office. Twee 'gevallen' worden in dit artikel toegelicht. Eerst is dat de British Library Newspaper Library (Conindale, Noord-Londen), een zeer belangrijke bewaarbibliotheek voor kranten waar 500.000 ingebonden volumes en 300.000 microfilms in twee gebouwen worden bewaard. Daarna wordt de bewaring in het stadsarchief van Wolverhampton (Wolverhampton Archives and Local Studies) doorgelicht, een relatief kleine stadsdienst die in 1978 van start ging.

Elke archiefdienst kan op zekere dag voor een grote verhuisoperatie staan. Dat de inhoud van een archiefbewaarplaats verhuizen geen sinecure is, heeft Anna Stone zelf ondervonden. In *Travelling insurance - a case study of the setting up of the group archive at GCBU*

PLC (nr. 83, p. 10-23) zet zij haar ervaring zeer praktisch uiteen, gaande van een marktonderzoek van Britse verhuisfirma's en rekkenproducenten tot concrete tips om goed ingepakt archief veilig en efficiënt te vervoeren. Haar bijdrage is geen 'verhuisrapport', maar eerder een draaiboek voor een 'ideale verhuisoperatie'. Men vindt er talrijke praktische suggesties en vuistregels, waarbij niet alleen aan de archiefstukken, maar ook aan de verhuizende (Britse) archivariissen wordt gedacht. Het laatste advies luidt dan ook: "learn to make tea or make sure you have access to hot drinks".

Hoe een databank operationeel houden en waarborgen dat de gegevens integraal en permanent raadpleegbaar blijven? Dit was de vraag die de archivariissen van ING Barings, een onderdeel van de ING-Groep, moesten oplossen nadat bekend werd dat de International Index Services van ING aan een andere onderneming (FTSE) zouden worden overgedragen. Een van de voornaamste activiteiten van de Index Services was het opstellen, bewaren en ter beschikking stellen van de Baring Emerging Market Index (BEMI). Zorgen dat deze BEMI-databank voor ING raadpleegbaar bleef was de uitdaging waarvoor ING Barings stond. In *Keeping a database alive: ensuring the survival and future understanding of the first emerging market index* (nr. 83, p. 1-9) zetten Moira Lovegrove en Jane Walker uiteen hoe de archiefdienst (een onderdeel van het 'Record Services Department') van ING Barings binnen twee maanden deze opdracht heeft uitgevoerd. Het is een tamelijk technisch-gespecialiseerd artikel, aanbevolen voor iedere archivaris die met de bewaring van grote elektronische gegevensbanken te maken krijgt.

Archieven kunnen voor de rechtzoekende burger cruciale informatie bevatten. Soms past archiefonderzoek in een groot humanitair project. Dit is het geval voor het onderzoek in een aantal Europese landen naar aanleiding van het opsporen en het restitueren van Joodse goederen die tijdens de Tweede Wereldoorlog door de Duitse overheid genaast werden. Het archiefwerk dat het in Frankrijk mogelijk heeft gemaakt om de Joodse tegoeden die sinds de Tweede Wereldoorlog onopgevraagd op Franse banken stonden op te sporen, is een mooi voorbeeld van hoe goed archiefonderzoek kan leiden tot gerechtigheid (Roger Nougaret, *The discovery*

of Jewish assets: recent developments in the banking archives of France; nr. 83, p. 24-29). Ook over het werk van de archivaris handelt *The corporate intranet: a tool for business archives* (nr. 83, p. 30-46), waarin Tasmin Kitch de mogelijkheden beschrijft die een intern netwerk (intranet) binnen een onderneming voor het bedrijfsarchief meebrengt.

Is de eerste aflevering van elke jaargang van *Business Archives* steeds gewijd aan 'Principles and practice', dan is de tweede aflevering voorbehouden aan bijdragen die 'Sources and history' in het licht stellen. Simon Phillips schenkt in *Industrial welfare and recreation in Boots Pure Drug Company: methodological perspectives* (nr. 84, p. 1-12) aandacht aan welzijn en ontspanning bij het bekende Engelse drogisterijbedrijf Boots, op basis van het rijke bedrijfsarchief van The Boots Company in Nottingham. Over het archief van het kleinhandelsdistributiebedrijf Sommerfield en over het belang van zulk archief verneemt men meer in de studie van Greth Shaw en Louise Curth (*A new archive for the history of retailing: the Sommerfield Collection*; nr. 84, p. 29-38). Een zuiver historisch artikel van Samul Smith (*Establishing the Federation of British industries' view towards the gold standard*; nr. 84, p. 13-27) lijkt ons het signaleren waard omdat het de aandacht vestigt op het archief van de Federation of British Industries, een onderdeel van de Confederation of British Industry and Predecessor Archives. Dit archief berust sinds 1979 in het Modern Records Center van de universiteit van Warwick.

Naar gewoonte brengt *Business Archives* ook in deze jaargang bibliografisch en heuristisch nieuws. Eerst zijn er twee bibliografische overzichten: dat van Paula Briki e.a. (*Selected bibliography of new publications Jan.-Dec. 2001*; nr. 83, p. 72-82), een uitsluitend Engelstalige bibliografie over archivaliek en bedrijfsarchief, en dat van Richard A. Hawkins (*Bibliography in Business History*; nr. 84, p. 39-45), een goed gestoffeerde, maar eveneens uitsluitend Engelstalige bibliografie over bedrijfsgeschiedenis. Het systematisch ingedeeld archievenoverzicht toont aan welk een indrukwekkend groot aantal archieven uit zo goed als elke Britse bedrijfssector in de loop van 2001 aan een archiefdienst is overgedragen (Brad Beaven, *Business records deposited in 2001*; nr. 84, p. 47-71). (Gustaaf Janssens).